

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.3.1.2025.JL/MT

Bydgoszcz, 17 lutego 2025 r.

POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE we Włocławku	
Wpłynęło dnia:	24. 02. 2025
Referent:	D. Kałędkiewicz
L.dz.:	1152

Pani
Agnieszka Łoboda
Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
we Włocławku

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 ust. 1 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. poz. 1477) w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, ul. Stodólna 68, 87-800 Włocławek, (zwanym dalej PCPR, Centrum) przeprowadzona została w dniach: 16, 18 i 20 grudnia 2024 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

1. Michalinę Tacka - inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
 2. Jacka Lipowskiego - inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,
- na podstawie Upoważnienia nr 838/2024 r.

[Akta kontroli str. 13]

w zakresie:

- realizacji wybranych zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (zwanej dalej ustawą lub ustawą o wspieraniu rodziny),
- zatrudnienia pracowników realizujących zadania z ww. ustawy zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami.

Sprawdzeniu podlegał okres od 1 stycznia 2023 r. do 15 grudnia 2024 r.

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę z panią Agnieszką Łobodą – Dyrektorem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie we Włocławku, panią Dorotą Kałędkiewicz – starszym pracownikiem socjalnym, a także w oparciu o analizę prowadzonej dokumentacji.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena.

I. Uregulowania prawne dotyczące wyznaczania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie jako podmiotu realizującego zadania z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włocławku pełni funkcję organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w oparciu o Zarządzenie nr 65/2011 Starosty Włocławskiego z dnia 6 grudnia 2011 r. w sprawie wyznaczenia organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Obecny Statut jednostki przyjęty został Uchwałą Nr VI/131/12 Rady Powiatu we Włocławku z dnia 31 stycznia 2012 r., a aktualny Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie zatwierdzono Uchwałą Nr 265/12 Zarządu Powiatu z dnia 9 października 2012 r. Ostatniej zmiany Regulaminu dokonano 29 grudnia 2021 r. W dokumencie uwzględniono realizację zadań organizatora pieczy, jakie zostały nałożone przez ustawodawcę w art. 76 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz realizację zadań koordynatora, o których mowa w art. 77 ust. 3 ustawy.

Dyrektorem PCPR we Włocławku jest pani Agnieszka Łoboda, którą Starosta w dniu 10 października 2017 r. upoważnił m.in. do wydawania decyzji administracyjnych w sprawach indywidualnych z zakresu pomocy społecznej i pieczy zastępczej, należących do właściwości powiatu, oraz zawierania i rozwiązywania umów o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej.

II. Zatrudnienie w PCPR.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, jako Organizator rodzinnej pieczy zastępczej, realizuje zadania wynikające z wyżej przywołanej ustawy o wspieraniu rodziny przy udziale zatrudnionych pracowników merytorycznych. Na dzień 9 grudnia 2024 r. byli nimi:

L.p.	Imię i nazwisko	Stanowisko	Wykształcenie
1.	Agnieszka Łoboda	Dyrektor	Magisterskie: Pedagogika specjalność z zakresu organizacji pomocy społecznej
2.	Dorota Kałędkiewicz	Starszy pracownik socjalny	Magisterskie: pedagogika w zakresie pracy socjalnej
3.	Patrycja Szmyt	Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej	Magisterskie: pedagogika specjalność pedagogika szkolna z socjoterapią
4.	Justyna Matusik	Pomoc administracyjna	Inżynierskie: inżynieria logistyki w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości

5.	Aleksandra Konopka	Specjalista ds. wspierania rodziny i pieczy zastępczej	Magisterskie: pedagogika pracy z zarządzaniem zasobami ludzkimi
6.	Agnieszka Różańska	Psycholog	Magisterskie: psychologia
7.	Cezary Dzierżanowski	Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej	Licencjackie: pedagogika w zakresie pracy socjalnej
8.	Sławomir Kwiatkowski	Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej	Magisterskie: socjologia

[Dowód: akta kontroli str. 14-15]

Poza tym w okresie od 20 stycznia do 4 marca 2024 r. w PCPR pracował psycholog, Pan Marcin Gawroński. W ramach swoich obowiązków sporządzał on opinie o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, diagnozy psychofizyczne dzieci, prowadził szkolenia dla kandydatów na spokrewnione rodziny zastępcze oraz grupę wsparcia. Zgodnie z Oświadczeniem Dyrektora psycholog posiadał wymagane kwalifikacje i doświadczenie zawodowe, o których mowa w art. 42 ust. 1 pkt 5b ustawy.

[Dowód: akta kontroli str. 16]

Od 1 kwietnia 2024 r. na stanowisku psychologa w wymiarze ½ etatu zatrudniono panią Agnieszkę Różańską. Ww. spełniała warunek dotyczący wykształcenia oraz 2-letnie doświadczenie w poradnictwie rodzinnym. Jej obowiązki zostały określone w zakresie zadań, obowiązków i odpowiedzialności.

[Dowód: akta kontroli str. 17-18]

Zatrudnieni w PCPR koordynatorzy spełniali warunek zawarty w art. 78 ust. 1 pkt 1 ustawy, dotyczący wykształcenia, a w ich aktach znajdowały się oświadczenia o spełnianiu wymogów z art. 78 ust. 1 pkt 2 - 5 ustawy. Na umowę o pracę w wymiarze pełnego etatu i systemie zadaniowego czasu pracy organizator pieczy zaangażował jedną osobę, a dwie osoby podpisywały roczne umowy zlecenia.

[Dowód: akta kontroli str. 19-27]

W pisemnym Oświadczeniu Dyrektor poinformowała, że koordynatorzy nie łączyli swojej pracy z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego i nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez powiat, co stanowi o prawidłowej realizacji zapisów art. 79 ust. 3 i 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

[Dowód: akta kontroli str. 28]

W trakcie czynności kontrolnych sprawdzono także, że dla pracownika, który w imieniu organizatora pieczy zastępczej wykonywał obowiązki koordynatora, wpisano te obowiązki w jego indywidualny zakres zadań, obowiązków i odpowiedzialności.

[Dowód: akta kontroli str. 29-31]

III. Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej.

Realizując art. 180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny Rada Powiatu we Włocławku, Uchwałą Nr LXIII/486/24 z dnia 22 marca 2024 r., przyjęła Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2024-2026, który, zgodnie z informacją zawartą we Wstępie, stanowi kontynuację działań z poprzednich lat, rozwijających i wspierających rodzinną pieczę zastępczą oraz usamodzielniających się wychowanków. W dokumencie znajdują się wymagane ustawą informacje na temat limitów rodzin zastępczych zawodowych na poszczególne lata, zaplanowano działania rozwijające rodzinną pieczę zastępczą, ale założono równocześnie zwiększenie ilości miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Fragment ten jest niezgodny z zapisem przywołanego wyżej art. 180 pkt 1 ustawy, gdzie oczekuje się nakreślenia sposobów ograniczenia liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W ocenie powiatu jest to jednak aktualnie działanie niezbędne dla zabezpieczenia realizacji, wydawanych ze względu na złe warunki w domach rodzinnych, postanowień sądu o konieczności umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej i związane jest z wysokim ryzykiem braku wystarczającej liczby miejsc w jej formach rodzinnych.

[Dowód: akta kontroli str.32-43]

Wśród szczegółowych celów pracy wymienia się m.in.: pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze, podnoszenie kwalifikacji i kompetencji wychowawczych rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka, zapewnienie efektywnego wsparcia ze strony pracownika organizatora pieczy zastępczej (koordynatora lub innego pracownika organizatora pieczy zastępczej). W „Powiatowym programie ...” omówiono zagadnienia związane z tworzeniem warunków sprzyjających rozwojowi rodzinnych form pieczy, doskonaleniem jej instytucjonalnego systemu, wsparciem procesu usamodzielnienia wychowanków i podnoszeniem kwalifikacji realizatorów zadań w ramach pieczy zastępczej.

IV. Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

• Rodzinna piecza zastępcza.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włocławku zapewniało potrzebującym dzieciom opiekę i wychowanie w rodzinnych formach pieczy zastępczej. Na pierwszy dzień kontroli w powiecie funkcjonowało 39 zastępczych rodzin spokrewnionych dla 48 dzieci, 19 rodzin niezawodowych dla 23 dzieci oraz 2 rodziny zastępcze zawodowe (w tym 1 specjalistyczna), opiekujące się łącznie 4 dziećmi, a także 1 rodzinny dom dziecka dla 7 dzieci. W kontrolowanym okresie powstało łącznie 14 rodzin zastępczych: 6 spokrewnionych i 8 niezawodowych. Ponadto 2 rodziny niezawodowe zmieniły miejsce zamieszkania na teren powiatu włocławskiego. Z kolei w tym samym okresie przestało funkcjonować 8 środowisk zastępczych, głównie z powodu usamodzielnienia się wychowanków. Dane na temat zapewnienia dzieciom rodzinnej pieczy zastępczej w okresie kontrolowanym przedstawiono w formie pisemnej.

[Dowód: akta kontroli str. 44-46]

W 2 przypadkach rodzina spokrewniona została rozwiązana z uwagi na nieprawidłowości. Zespół kontrolujący przeanalizował działania PCPR w celu zabezpieczenia dzieci i ocenił je pozytywnie.

[Dowód: akta kontroli str. 46-67]

Zgodnie z Oświadczeniem Dyrektor PCPR, wszystkie Postanowienia sądu o zapewnieniu dzieciom pieczy zastępczej były przez Centrum realizowane na bieżąco. W pierwszym dniu czynności kontrolnych nie było dzieci oczekujących na umieszczenie w rodzinie czy placówce opiekuńczo-wychowawczej. Ponadto, 1 rodzina ukończyła szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zgłaszając chęć sprawowania opieki nad córką siostrzenicy. Aktualnie przygotowują wniosek o ustanowienie ich rodziną zastępczą.

[Dowód: akta kontroli str. 68]

Zespół kontrolujący poddał sprawdzeniu i analizie dokumentację prowadzoną dla wybranych spokrewnionych, niezawodowych oraz zawodowych form rodzinnej pieczy zastępczej, funkcjonujących na terenie powiatu włocławskiego.

Ustalono, że Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włocławku posiada procedurę kwalifikowania kandydatów na rodziny zastępcze. Nabór przebiega dwuetapowo. W pierwszym etapie, po złożeniu wniosku i zebraniu niezbędnych dokumentów, wizycie w środowisku oraz przebadaniu przez psychologa osób starających się o status rodziny zastępczej, organizator dokonuje wstępnej kwalifikacji oraz kieruje je na szkolenie. Drugi etap kończy się wydaniem tym środowiskom zaświadczenia kwalifikacyjnego.

[Dowód: akta kontroli str. 69-71]

W okresie objętym kontrolą tylko w 1 przypadku kwalifikacja przebiega zgodnie z nowelizacją ustawy o wspieraniu rodziny, a kandydaci, którzy ubiegają się o pełnienie funkcji rodziny niezawodowej, są aktualnie na etapie dostarczania dokumentów. W pozostałych przypadkach stwierdzenia nieprawidłowości w najbliższym otoczeniu dzieci, sąd postanawiał wyłącznie o ustaleniu miejsca pobytu małoletnich, a rodzinę zastępczą tworzone dopiero po ukończeniu przez opiekunów szkolenia.

[Dowód: akta kontroli str. 72]

W procesie kwalifikacji PCPR zasięga opinii właściwego OPS dotyczącej funkcjonowania rodziny kandydującej w swoim środowisku lokalnym. W uzasadnionych przypadkach wymaga również zaświadczeń od innych specjalistów, wykluczających ewentualne ograniczenia zdrowotne przy opiece nad dzieckiem.

Zespół kontrolujący w rozmowie podsumowującej zarekomendował uaktualnienie procedury z uwagi na zmiany wynikające z nowelizacji ustawy.

Zgodnie z art. 45a ustawy rodziny zastępcze niezawodowe, zawodowe oraz prowadzący rodzinny dom dziecka, są obowiązani do przedstawiania co 2 lata zaświadczenia lekarskiego o stanie zdrowia oraz opinii o motywacji i predyspozycjach do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, wystawionej przez psychologa. Kontrolujący potwierdzili prawidłową realizację ww. zapisów. W przypadku zbliżającego się końca okresu ważności zaświadczenia lekarskiego, wysyłano do rodziców zastępczych informacje o konieczności dostarczenia aktualnego dokumentu oraz kierowano na nowe badania.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włocławku zapewnia zainteresowanym udział w szkoleniu dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego.

W 2023 r. na szkolenie umożliwiające pełnienie funkcji rodziny zastępczej niezawodowej skierowano 5 osób (w tym 2 małżeństwa). Dla 3 osób zorganizowane zostało przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w ramach Programu „Rodzina w Centrum 3”. Prowadziła je Akademia Pro Europa na podstawie Decyzji Ministra Rodziny i Polityki Społecznej nr 13/2021/RZ. Kolejne szkolenie dla 2 osób zorganizowało Stowarzyszenie Nasz Dom – Ośrodek Wsparcia Dziecka i Rodziny według programu „Nowy Dom”, zatwierdzonego Decyzją Ministra Rodziny i Polityki Społecznej Nr 9/2019/RZ.

W 2024 r. 2 osoby (1 małżeństwo) ukończyły szkolenie zorganizowane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu w ramach projektu „Rodzina w Centrum Etap I”.

W zakresie organizacji szkoleń, o których mowa w art. 76 ust. 4 pkt 5 ustawy, tj. szkoleń mających na celu podniesienie kwalifikacji, PCPR we Włocławku korzystało z oferty ROPS w Toruniu w ramach projektu „Rodzina w Centrum 3” oraz „Rodzina w Centrum Etap I”.

W okresie objętym kontrolą zorganizowane zostały m.in.:

- „Postępowanie wobec dziecka z trudnościami wychowawczymi”,
- „Zagrożenia XXI wieku dla rozwoju psychicznego dziecka”,
- „Przemoc i jej wpływ na zachowanie dziecka”,
- „Podstawy rodzicielskie a prawidłowe funkcjonowanie dziecka”,
- „Droga do samodzielności”.

Szczegółowy wykaz szkoleń wraz z liczbą uczestników został przedstawiony w Protokole przyjęcia wyjaśnień.

[Dowód: akta kontroli str. 73-74]

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie włocławskim prowadził szkolenia dla spokrewnionych rodzin zastępczych. Zakres tematyczny szkoleń dotyczył organizacji rodzinnej pieczy zastępczej, aspektów prawnych oraz problemów dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej. Zajęcia prowadził starszy pracownik socjalny, prawnik oraz psycholog. Po odbyciu kursu uczestnicy otrzymali zaświadczenia o jego ukończeniu. W okresie objętym kontrolą w ten sposób przeszkolono 8 osób.

[Dowód: akta kontroli str. 75-79]

Zgodnie z Oświadczeniem Dyrektor PCPR we Włocławku, umieszczenie dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej zawsze odbywało się w myśl art. 36 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, tj. po uzyskaniu zgody rodziców zastępczych. Realizację ww. zapisów oceniono pozytywnie.

[Dowód: akta kontroli str. 80]

Kontrola obejmowała również zagadnienia dotyczące przekazywania środowisku zastępczemu dokumentacji dziecka jak w art. 38a ustawy. W celu zebrania wymaganych akt, po umieszczeniu małoletniego w rodzinie zastępczej, występowano m.in. do Ośrodka Pomocy Społecznej w miejscu zamieszkania rodziców biologicznych dziecka, o przekazanie szczegółowych informacji na temat dziecka oraz jego sytuacji rodzinnej. Od rodziców zastępczych pobierano oświadczenia o doręczeniu posiadanych przez PCPR dokumentów.

W przypadku diagnozy psychofizycznej, środowiska zastępcze otrzymywały ją zaraz po opracowaniu, co znalazło potwierdzenie w skontrolowanej dokumentacji

[Dowód: akta kontroli str.81-87]

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Dyrektora PCPR w Protokole przyjęcia wyjaśnień, na dzień kontroli w powiecie włocławskim funkcjonowały 2 rodziny zastępcze zawodowe (w tym 1 rodzina zawodowa specjalistyczna) oraz 1 rodzinny dom dziecka (nazywany dalej także rdd). W całym okresie podlegającym sprawdzeniu rozwiązano 1 umowę z zawodową rodziną zastępczą z uwagi na odejście z tej rodziny pełnoletniej wychowanki.

[Dowód: akta kontroli str. 88]

Kontroli podlegała zgodność zawieranych Umów z zapisami art. 54 ust. 3 oraz 62 ust. 2 ustawy i stwierdzono wyszczególnienie w nich wszystkich elementów, o których mowa w przywołanych przepisach. Zwrócono jednak uwagę, że Umowy podpisywała Dyktor PCPR, zgodnie z udzielonym przez Starostę upoważnieniem, jednak nie posługując się odpowiednią pieczęcią.

[Dowód: akta kontroli str. 89-114]

W okresie objętym sprawdzeniem na terenie powiatu nie była powołana żadna rodzina pomocowa. Żadna z rodzin zastępczych nie skorzystała również z przysługującego jej prawa do czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem w związku z wypoczynkiem.

[Dowód: akta kontroli str. 115]

Realizując poprawnie zapis art. 64 ust. 2 ustawy, w rodzinnym domu dziecka zatrudniono na Umowę o świadczenie usług osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich. Po złożeniu wniosku przez prowadzącą rodzinny dom i wskazaniu męża, jako osoby do zatrudnienia, Dyktor PCPR podpisywała Umowę. Informacja o spełnianiu przez usługodawcę warunków z art. 64 ust. 5 ustawy znajdowała się w §2 pkt 1 Umowy. Wynagrodzenie wypłacane było po przedstawieniu przez zatrudnionego miesięcznego rachunku.

Zespół kontrolujący zwrócił uwagę, że wynagrodzenie ustalone zostało w formie stawki miesięcznej bez wyszczególnienia stawki za 1 godzinę pracy, a usługobiorca nie przedstawiał harmonogramu wykonanych prac w danym miesiącu. Wątpliwość kontrolujących budzi też zapis § 6 pkt 1 Umowy, z którego wynika, że Umowa zostaje zawarta do dnia, w którym w rodzinnym domu dziecka przebywało będzie więcej niż dziewięć dzieci, nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2024 r. Zgodnie natomiast z art. 64 ust. 2 ustawy, w rdd, w którym przebywa więcej niż 4 dzieci, zatrudnienie osoby do pomocy jest obligatoryjne. Jako, że podpisanie Umowy o świadczenie usług jest zadaniem, do którego Starosta może upoważnić kierownika PCPR, zasadnym wydaje się w takich przypadkach korzystanie przez Dyktora z pieczęci, informującej o czynności dokonanej z upoważnienia.

[Dowód: akta kontroli str. 116-125]

W rodzinie zastępczej zawodowej lub niezawodowej w tym samym czasie nie może przebywać więcej niż 3 podopiecznych, co reguluje art. 53 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny. Przekroczenie ustalonego limitu w myśl wyżej przywołanego art. ust. 2 ustawy jest dopuszczalne jedynie, gdy konieczne jest umieszczenie w środowisku zastępczym rodzeństwa. Z kolei w rodzinnym domu dziecka graniczną liczbą podopiecznych przebywających jednocześnie pod opieką prowadzących jest 8 wychowanków, a przekroczenie tej liczby, jak w rodzinach zastępczych, dopuszczalne jest tylko w razie konieczności umieszczenia tu rodzeństwa (art. 61 ustawy). Dodatkowo wymagane są w tych sytuacjach zgody osób prowadzących rodzinę lub rdd oraz pozytywna opinia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Kontrolujący zbadali, że na terenie powiatu włocławskiego w okresie objętym kontrolą w jednym przypadku doszło do przekroczenia ustawowej liczby dzieci w rodzinie spokrewnionej p. T., jednak była to sytuacja dopuszczona przez ustawę. Małoletnia O.T. została faktycznie umieszczona u babci 19 maja 2023 r., jednakże Postanowienie, na mocy którego doszło do umieszczenia, uprawomocniło się już 21 listopada 2018 r., kiedy do rodziny babci trafiło troje rodzeństwa dziewczynki. Wcześniejsza realizacja postanowienia nie była możliwa z uwagi na pobyt matki z dzieckiem poza granicami kraju.

[Dowód: akta kontroli str. 126-129]

Osoba, której przysługuje wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, nie może kontynuować lub podjąć dodatkowego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej bez zgody właściwego starosty. Starosta, po zasięgnięciu opinii organizatora rodzinnej pieczy zastępczej może udzielić zgody w przypadku, gdy kontynuacja lub podjęcie dodatkowego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej nie będzie miało negatywnego wpływu na sprawowanie pieczy zastępczej. W powiecie włocławskim, po złożeniu wniosku przez panią J.J., Dyrektor PCPR z upoważnienia Starosty wyraziła przedmiotową zgodę.

[Dowód: akta kontroli str.130-131]

W myśl art. 128 ustawy, organizator rodzinnej pieczy zastępczej ocenia rodzinę zastępczą oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka. Pierwszej oceny dokonuje nie później niż przed upływem roku od umieszczenia u nich pierwszego dziecka, kolejnej po upływie roku od pierwszej oceny, a następnych nie rzadziej niż co 3 lata. Takie terminy wyznaczone zostały w art. 134 ust. 1 i 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ocenie podlegają predyspozycje do pełnienia powierzonych funkcji oraz jakość dotychczas wykonywanej pracy (art. 132 ww. ustawy), a przeprowadza się ją przy konsultacji co najmniej z koordynatorem rodzinnej pieczy oraz asystentem rodziny pracującym z rodziną dziecka (art. 133 ustawy). Ocenę dokonuje się również w celu ustalenia zasadności przedłużenia okresu obowiązywania umowy z zawodowymi rodzinami zastępczymi i rodzinnymi domami dziecka na 3 miesiące przed wygaśnięciem tych umów (art. 134 ust. 4 ustawy).

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu włocławskiego przeprowadzał oceny rodzin i rdd w terminach określonych ustawą.

Po analizie przedstawionej dokumentacji kontrolujący zauważyli, że pod dokumentem oceny znajdują się podpisy Dyrektora i jednego z pracowników organizatora, ale nie zawsze

wykonującego zadania koordynatora wobec ocenianego środowiska. W opisie sytuacji rodziny nie ma także informacji na temat przeprowadzonych konsultacji z asystentami rodzin dzieci umieszczonych w pieczy (bądź o braku asystenta) i nie zawsze przedstawia się opinię koordynatora na temat rodziny, kiedy nie jest nim pracownik podpisujący ocenę sytuacji. Z dokumentem zapoznawano rodziców zastępczych, jednak bez daty zaznajomienia. Co prawda rodziny wpisują zapewnienie, że nie wnoszą uwag do oceny, jednak, ponieważ zgodnie z art. 134 ust. 2a ustawy przez czternaście dni od dnia otrzymania oceny mogą złożyć do starosty zastrzeżenia, w opinii kontrolujących dzień otrzymania przez rodzinę czy rodzinny dom dziecka oceny powinien być oznaczony. W podsumowaniu oceny nie zawsze znajdował się wyraźny wniosek, dotyczący jakości wykonywanej pracy.

[Dowód: akta kontroli str. 132-135]

Zespół kontrolujący zwrócił uwagę, iż informacje umieszczane w ocenach są powtarzalne i uniwersalne, zbyt ogólne. Rekomenduje się uwzględnianie tutaj danych o realizacji przez badaną rodzinę zadań, o których mowa w art. 40 ustawy.

W ramach prowadzonej kontroli inspektorzy poddali analizie dokumentację dziecka, w tym Plany Pomocy Dziecku (zwane dalej Planami lub PPD) oraz ich modyfikacje. Sprawdzeniu podlegały PPD m.in. dla małoletnich: A.W., M.B., A.C., N.W., A.L., M.K., Zgodnie z art. 77 ust. 3 pkt 2 ustawy do zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należy przygotowanie, we współpracy odpowiednio z rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny lub podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku. Przegląd przedstawionej do kontroli dokumentacji potwierdził prawidłową realizację tego zapisu. Zespół kontrolujący pozytywnie ocenił uwzględnianie w PPD informacji o braku lub podejmowaniu współpracy rodziny biologicznej z asystentem.

Analiza Planów wykazała, iż tworzone je niekiedy po półrocznym pobycie dziecka w pieczy (PPD dla M.K., dla A.C.) Zdaniem zespołu kontrolującego termin był długi, zważywszy na fakt posiadania niekiedy już wcześniej pełnej dokumentacji dziecka.

W PPD wyznaczano cel główny pracy – zapewnienie długotrwałej opieki zastępczej, czy przygotowanie do usamodzielnienia. W przyjętym wzorze Planu wytyczono obszary funkcjonowania dziecka, w tym relacje z rodziną, funkcjonowanie społeczne, rozwój edukacyjny oraz stan zdrowia dziecka. W każdym z obszarów opisywano sytuację w momencie opracowania Planu, przyjęte cele, działania, termin realizacji oraz osoby odpowiedzialne za realizację. Kontrolujący uznali konstrukcję formalną planu za prawidłową.

Okres obowiązywania Planu określony został najczęściej na czas etapu edukacyjnego. Termin realizacji poszczególnych działań w każdym z analizowanych planów był tożsamy z okresem obowiązywania całego Planu, przy czym niektóre cele czy działania powinny zostać określone na krótsze okresy. Formułując cele należy określić realny termin ich osiągnięcia, bo umożliwia to ocenę efektywności podejmowanych działań oraz daje możliwość okresowej obserwacji ewentualnych zmian w kontekście skuteczności podjętych działań.

Analiza dokumentów wykazała niekiedy zbyt ogólnikowe, nieprecyzyjne formułowanie celów, np. prawidłowy rozwój edukacyjny, utrzymywanie pozytywnych relacji, dążenie do poprawy stanu zdrowia, utrzymanie poczucia bezpieczeństwa. W Planie nie

uwzględniano natomiast żadnych celów i działań związanych z wkroczeniem w okres dorosłości: wyznaczenie opiekuna, opracowanie programu.

[Dowód: akta kontroli str. 136-164]

Rzadko dokonywano modyfikacji Planu. Najczęściej z uwagi na zmianę celu głównego, wynikającego ze zmiany sytuacji prawnej dziecka. Modyfikacja PPD dla M.B. z października 2024 r. zasadniczo nie różniła się od PPD z maja 2023 r.

Zespół kontrolujący zwraca uwagę, iż do podstawowych zadań koordynatora należy wspieranie rodziny zastępczej, a za jej pośrednictwem pomaganie dziecku w rozwoju i właśnie w tym celu ustawodawca nakłada obowiązek przygotowywania planów pomocy dziecku. Z diagnozy powinno wynikać, jakie wykryto deficyty i potrzeby dziecka, które nie były zaspokajane, jakie zagrożenia i braki powinny być rekompensowane przez rodzinę zastępczą. To właśnie powinno być objęte planowaniem w obrębie celów i działań. Plan służy pomocy dziecku i skoncentrowany powinien być na bieżących i indywidualnych jego potrzebach.

Uwagi dotyczące konstruowania Planów zostały przekazane pracownikom podczas czynności kontrolnych.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu włocławskiego realizował obowiązek dokonywania oceny sytuacji dziecka. Przed posiedzeniem, o którym mowa w art. 130 ustawy, wysyłano zaproszenia dla Ośrodka Adopcyjnego, lokalnych OPS, rodzin zastępczych, rodziców biologicznych i szkół, zbierano pisemne informacje o sytuacji w rodzinach biologicznych dzieci, sytuacji edukacyjnej podopiecznych. Przygotowywana była także informacja pt.: „Ocena sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej”, gdzie przedstawiano aktualne dane dotyczące wychowanków i osoba opiekująca się środowiskiem wyrażała swoją opinię na temat miejsca dalszego pobytu dziecka. W spotkaniach uczestniczył psycholog.

Ze spotkań przygotowywano „Protokół z posiedzenia zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka przebywającego w rodzinie zastępczej”, w którym umieszczano m.in. informacje o dochodach dziecka, aktualnej sytuacji jego rodziny pochodzenia i jej kontaktach z dzieckiem, sytuacji zdrowotnej i szkolnej podopiecznego, potrzebie modyfikacji lub sporządzenia nowego PPD. Dokument kończono wnioskiem zespołu na temat zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

[Dowód: akta kontroli str. 165-179]

Kontrolujący ocenili, że w trakcie posiedzeń zespół omawiał i analizował wszystkie zagadnienia wymienione w art.129 ustawy o wspieraniu rodziny, ale rekomenduje się, aby w Protokole zawrzeć także informację na temat potrzeby umieszczenia dziecka w instytucjach wymienionych w pkt 7, przywołanego wyżej art. 129, albo o braku takiej potrzeby. Z kolei w odniesieniu do metod pracy z dzieckiem i rodziną, oprócz wyszczególnienia, należy dokonać ich analizy.

Po przeprowadzonej okresowej ocenie sytuacji podopiecznego, do właściwego sądu przekazywano opinię dotyczącą zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej, realizując zobowiązanie dla organizatora zawarte w art. 131 ust. 2 ustawy, W tym samym

dokumentacji informowano sąd o całokształcie sytuacji osobistej dziecka oraz sytuacji jego rodziny biologicznej zgodnie z zapisem art. 47 ust. 5 ustawy.

[Dowód: akta kontroli str. 180-187]

W czasie kontroli potwierdzono terminowość dokonywania ocen sytuacji podopiecznych (art. 131 ust. 1 ustawy) i informowania sądu o całokształcie sytuacji osobistej dziecka i jego rodziny (art. 47 ust. 5 ustawy), przy czym rekomenduje się, aby co najmniej w piśmie przewodnim do sądu przywoływać artykuły ustawy, stanowiące podstawę przekazania informacji.

Pracownicy Centrum w trakcie wizyt środowiskowych w rodzinach zastępczych, zastając dzieci umieszczone w pieczy, przeprowadzali z nimi rozmowy. Ich wyniki były uwzględniane w opisach sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka, przygotowywanych na posiedzenia zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji wychowanka, a także w opiniach przekazywanych do ośrodka adopcyjnego. W ten sposób realizowano zapis art. 4a ustawy o wspieraniu rodziny.

[Dowód: akta kontroli str. 188]

Po zapoznaniu się z aktami inspektorzy rekomendują, aby potwierdzeniem odbytych z dziećmi rozmów, wynikających z obowiązku określonego w art. 4a ustawy, były przygotowywane informacje pisemne, zawierające dane o temacie rozmowy, jej dacie i wyniku. Ponieważ z wizyt w rodzinach sporządzany jest dokument, w ocenie kontrolujących tematycznych zapisów można by dokonywać w punkcie „9. Dodatkowe informacje”, albo do wypełnianej karty dodać kolejny punkt, gdzie omawiane będą rozmowy z dziećmi i wysłuchania w sprawach dla nich istotnych.

Zespół kontrolujący ocenił także wykonywanie zadania związanego ze składaniem wniosku o wydanie zarządzeń wobec dziecka, które przebywa w pieczy 18 miesięcy, tj. zapisów art. 47 ust. 7 ustawy. Sprawdzono, że w powiecie włocławskim składano wskazane wnioski, dołączając do nich wymagane: opinię gminy oraz opinię pracownika współpracującego ze środowiskiem zastępczym.

[Dowód: akta kontroli str. 189-200]

Zgodnie z art. 38 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny, kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie obowiązany do finansowania pobytu dziecka w pieczy zastępczej ma obowiązek dochodzić świadczeń alimentacyjnych w przypadku, gdy od umieszczenia dziecka w pieczy upłynął rok. Po zasięgnięciu opinii asystenta rodziny lub podmiotu organizującego pracę z rodziną dopuszczalne jest dochodzenie świadczeń przez kierownika przed upływem roku (art. 38 ust. 1 ustawy). W roku 2023 nie składano przedmiotowych wniosków, natomiast w 2024 r. zostało złożonych 10 pozwów o ustalenie alimentów na rzecz dzieci przebywających w pieczy zastępczej. O wynikach prowadzonych postępowań poinformowała Dyrektor PCPR w formie pisemnej. W okresie objętym kontrolą nie wnioskowano o przyznanie świadczeń alimentacyjnych na podstawie art. 38 ust. 1 ustawy.

[Dowód: akta kontroli str. 201-204]

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, wykonując zapis art. 76 ust. 4 pkt 16 ustawy, współpracowało z Kujawsko-Pomorskim Ośrodkiem Adopcyjnym w Toruniu Oddział we Włocławku. PCPR w okresie objętym kontrolą do Ośrodka Adopcyjnego zgłosiło 5 dzieci. Dodatkowo 8 zgłoszeń dokonano bezpośrednio przez Sąd. Centrum we Włocławku

w obydwu przypadkach przekazywało dokumentację małoletnich. W powiecie włocławskim wszystkie dzieci wolne prawnie zostały zgłoszone do OA.

Szczegółowych informacji w tym zakresie, wraz z informacją o wynikach kwalifikacji, udzieliła Dyrektor Centrum w Protokole przyjęcia wyjaśnień.

[Dowód: akta kontroli str. 205]

- **Instytucjonalna forma pieczy zastępczej.**

Na terenie powiatu włocławskiego na dzień 16 grudnia 2024 r. funkcjonowało 6 placówek opiekuńczo-wychowawczych: Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Jaś” w Brzeziu, Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Małgosia” w Brzeziu, Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Przystań” w Lubieniu Kujawskim, Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Ostoja” w Lubieniu Kujawskim, Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Zacisze” w Nasiegniewie, Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Zakątek” w Nasiegniewie. Każda z nich posiada 14 miejsc regulaminowych. W okresie objętym kontrolą odnotowano przekroczenia liczby miejsc. Do końca czerwca 2023 r. nie wymagały one uzyskania zgody Wojewody, bo podstawę stanowił art. 15 zzzzzj ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. Po odwołaniu stanu zagrożenia epidemicznego również zdarzały się sytuacje przyjęcia dzieci ponad regulaminową liczbę miejsc. W tym okresie występowało o zgodę Wojewody na przyjęcie dziecka ponad limit, na co zezwala art. 95 ust. 3 a ustawy. Wyłącznie w 1 przypadku przyjęto do Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Lubieniu Kujawskim dwójkę rodzeństwa bez zgody Wojewody, o czym powiadomiono Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej. Z uwagi na interwencyjny tryb przyjęcia oraz krótkotrwały pobyt dzieci w POW odstąpiono od wydania zalecenia w tym zakresie. Szczegółowy wykaz przekroczeń i wydanych w sprawie Decyzji przedstawia załącznik.

[Dowód: akta kontroli str. 206-209]

V. Tworzenie warunków do powstawania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka, rodzin pomocowych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie prowadzi kampanię na rzecz pozyskiwania nowych rodzin zastępczych. Na stronach internetowych Centrum oraz Facebook PCPR umieszczane są informacje dotyczące rodzicielstwa zastępczego. W latach 2023 -2024:

- zwrócono się do urzędów miast i gmin z terenu powiatu, placówek oświatowych, zakładów opieki zdrowotnej, bibliotek, urzędu pracy, poradni psychologiczno-pedagogicznych z prośbą o wywieszenie plakatów i rozpowszechnienie informacji o poszukiwaniu rodzin zastępczych,
- w lokalnym radio ukazywały się spoty informacyjne dotyczące poszukiwania kandydatów, na stronie internetowej radia zamieszczono tematyczny plakat,
- zwrócono się do 26 parafii z terenu powiatu o odczytanie w trakcie ogłoszeń komunikatu o poszukiwaniu kandydatów na rodziny zastępcze,

- zorganizowano konkurs plastyczny, z wykonanych prac zaprojektowano kalendarz promujący rodzicielstwo zastępcze,
- pracownicy promowali rodzicielstwo zastępcze podczas imprez plenerowych, m.in. Dożynek, czy Święta Powiatu,
- do instytucji funkcjonujących na terenie powiatu przekazano kalendarze promujące rodzicielstwo zastępcze,
- zorganizowano spotkanie bożonarodzeniowe dla rodzin zastępczych oraz wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- zorganizowano spotkanie dotyczące rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej.

[Dowód: akta kontroli str. 210-212]

VI. Działalność koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie we Włocławku na dzień rozpoczęcia kontroli zatrudniona była 1 koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na podstawie umowy o pracę, sprawująca opiekę nad 15 rodzinami, oraz 2 koordynatorów na podstawie umowy zlecenie, sprawujących opiekę kolejno nad 15 i 12 rodzinami. Dla 18 środowisk nieobjętych opieką koordynatora wyznaczono starszego pracownika socjalnego, zgodnie z art. 77 ust. 1 a ustawy.

[Dowód: akta kontroli str. 213]

Zgodnie z art. 77 ust. 1-2 ustawy, rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka obejmuje się na ich wniosek opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynatora wyznacza organizator po zasięgnięciu opinii odpowiednio rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka. W powiecie włocławskim po złożeniu wniosku przez rodziców zastępczych, propozycji kandydatury, zaakceptowanej przez rodziców, Dyrektor PCPR pisemnie wyznaczała konkretnego koordynatora do współpracy z daną rodziną.

[Dowód: akta kontroli str. 214-216]

Pracownicy organizatora wchodzili w środowisko średnio raz w miesiącu, w razie potrzeby częściej. Wizyty dokumentowano w formie tabelki z datą kontaktu, tematem spotkania oraz podpisem rodziny zastępczej.

Zespół kontrolujący zbadał realizację zadań zawartych w art. 77 ust. 3 pkt 1-7 ustawy. Na podstawie sprawdzanej dokumentacji stwierdzono podejmowanie przez pracowników wykonujących zadania koordynatora działań we wszystkich obszarach wymienionych w przytoczonym artykule.

Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej jest obowiązany do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną, w szczególności przez udział w szkoleniach i samokształcenie, o czym mówi art. 77 ust. 5 ustawy. Kontrolującym został przedstawiony wykaz szkoleń, w jakich uczestniczyli koordynatorzy oraz pracownik socjalny, wykonujący jego zadania. Ponadto informacja o ukończonych szkoleniach znajdowała się w składanych rocznych sprawozdaniach z efektów pracy.

[Dowód: akta kontroli str. 217]

VII. Sprawowanie kontroli.

Na podstawie art. 38b ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Zarząd powiatu sprawuje kontrolę nad organizatorami rodzinnej pieczy zastępczej, rodzinami zastępczymi, prowadzącymi rodzinne domy dziecka oraz placówkami opiekuńczo-wychowawczymi. Zarząd może upoważnić, w formie pisemnej, do sprawowania kontroli członka zarządu powiatu, pracownika urzędu oraz kierownika jednostki organizacyjnej powiatu.

Zgodnie z Uchwałą Nr 713/22 Zarządu Powiatu we Włocławku z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie określenia sposobu sprawowania kontroli nad rodzinami zastępczymi, prowadzącymi rodzinny dom dziecka i placówkami opiekuńczo-wychowawczymi przeprowadzone zostały następujące kontrole:

- Rodzinna piecza zastępcza: w IV kwartale 2023 r. kontrolą objętych zostało 8 rodzin spokrewnionych i 2 rodziny zastępcze niezawodowe. W IV kwartale 2024 r. kontrolą objęto 5 rodzin spokrewnionych oraz 5 niezawodowych. Celem kontroli było zbadanie prawidłowości opieki sprawowanej przez rodzinę zastępczą nad dzieckiem. Z przeprowadzonych kontroli sporządzone zostały protokoły oraz wnioski z kontroli, które następnie przekazano rodzinom zastępczym.
- Instytucjonalna piecza zastępcza: kontrole przeprowadzone zostały w 3 placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Ich celem było sprawdzenie prawidłowości podejmowanych działań w przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności dziecka.

Na podstawie art. 38 b ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Zarząd Powiatu we Włocławku, Uchwałą z dnia 28 czerwca 2024 r. upoważnił podinspektora w Wydziale Edukacji i Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego we Włocławku do sprawowania kontroli nad organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej, rodzinami zastępczymi, prowadzącymi rodzinne domy dziecka oraz placówkami opiekuńczo-wychowawczymi działającymi na terenie powiatu włocławskiego.

W okresie objętym kontrolą PCPR we Włocławku nie było kontrolowane przez Zarząd Powiatu.

[Dowód: akta kontroli str. 218-223]

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie¹

Kontrolę wpisano do książki kontroli pod numerem 4/2024 w dniach: 16, 18 i 20 grudnia 2024 r.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

1. Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 371/2017 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 12.12.2017 r., w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności).

Na podstawie art. 197d ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz § 14 rozporządzenia w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli, kontrolowana jednostka może, w terminie 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego, zgłosić do niego zastrzeżenia. Wojewoda, w terminie 14 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń, przedstawia stanowisko w sprawie ich uwzględnienia lub nieuwzględnienia.

W przypadku nieuwzględnienia zastrzeżeń przez Wojewodę kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni od dnia otrzymania stanowiska Wojewody, o którym mowa powyżej, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

W przypadku uwzględnienia zastrzeżeń przez Wojewodę kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni od otrzymania stanowiska, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, mając na uwadze zmiany wynikające z uwzględnionych zastrzeżeń.

W przypadku przyjęcia wystąpienia pokontrolnego bez zastrzeżeń, kontrolowana jednostka jest zobowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

Ponadto wskazuje się, iż zgodnie z art. 198 ust. 1 ww. ustawy o wspieraniu rodziny: *kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych podlega karze pieniężnej w wysokości od 1000 do 15000 zł.*

Z up. Wojewody Kujawsko-Pomorskiego

Piotr Hammerling
I Wicewojewoda Kujawsko-Pomorski